РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Всі листи, моні-ордера і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.

"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер 14-го лютого 1918. Ч. 19. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Thursday, February 14, 1918. No. 19.

ПОВНИЙ ЗМІСТ МИРОВОГО ДОГОВОРУ.

Холмщина входить в склад Української Народної Республики.

Справа української части Галичини і Буковини ще не полагоджена.

Правительство большевиків проголосило конець війни.

Мировий договір між Україною і центральними державами.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 13, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

ЗМІСТ МИРОВОГО ДОГОВОРУ.

Мировий договір носить назву: **„Мировий договір між Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною з одної сторони, а Українською Народною Республикою з другої сторони".**

На вступі стверджено, що український нарід, проголосивши підчас теперішної війни свою независимість і виявивши бажане привернути мир між собою а державами, які були у війні з Росією, бажає **„зробити перший крок в напрямі тривалого сьвітового мира, чесного для всіх сторін, який не лише положив би конець страховищам війни, але який допровадив би до привернення приязних відносин народів в політичній, правній, економічній і інтелектуальній области".**

Відтак наведені імена всіх повновласників, які брали участь в переговорах. Вони заявили, що осягнули порозуміне в отсих точках:

„АРТИКУЛ I.—Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина з одної сторони, а Українська Народна Република з другої, заявляють, що війна між ними покінчена. Сторони, заключаючі договір, постановляють від тепер жити зі собою в мирі і приязни.

„АРТИКУЛ II. — Між Австро-Угорщиною з одної сторони а Українською Народною Републикою з другої, о скільки сі дві держави граничать зі собою, мають істнувати тісамі границі, які були перед вибухом війни між Австро-Угорською монархією і Росією.

„Дальше на північ границя републики, починаючи від Тарногорода, буде іти через Білгорай, Щебречин, Красностав, Пугачів, Радин, Межиріче, Сарнаки, Мельник, Високе Литовське, Камінець Литовський, Пружани, до озера Вигоновського.

„Ся границя в подробицях буде назначена через установлену комісію на етнографічних услівях і після бажаня дотичного населеня.

„Коли би Українська Народна Република мала мати спільні границі ще з котроюсь иншою державою з чотиродержавного союза, то в тій справі буде зроблена окрема угода.

„АРТИКУЛ III. — Опорожнене занятих територій розпічнеть ся безпосередно по принятю предложеного договору. Спосіб переведеня опорожненя і переданя опорожнених територій буде означений повновласниками інтересованих сторін.

„АРТИКУЛ IV. — Дипльоматичні і консулярні зносини між заключаючими договір сторонами будуть навязані безпосередно по підписаню мирового договору. Можливо як найширше допущене інтересованих сторін щодо консулів буде застережене в окремій угоді.

„АРТИКУЛ V. — Противні сторони взаїмно зрікають ся винагородженя военних коштів — значить, державних видатків на проваджене війни, як також відшкодованя за знищеня, значить, знищеня, які вони і їх піддані понесли у війні, через мілітарні зарядженя, включаючи реквізиції, роблені в краю ворога.

„АРТИКУЛ VI. — Поодиноким военним бранцям позволяєть ся повернути до свого дому, а о скільки вони сього не бажають, то за згодою дотичної держави мають остати ся на її території, або перенести ся до иншого краю. Управильнене получених з тим справ буде зазначене окремою умовою в артикулі VIII.

„АРТИКУЛ VII. — Обі заключаючі договір сторони постановляють взаїмно і безпроволочно навязати економічні зносини і зорганізувати бюро виміни товарів на основі слідуючих правил:

1. До 31. липня біжучого року буде відбувати ся взаїмна виміна надвишки більше важних матеріялів хліборобської і промислової продукції для покритя біжучого запотребованя на підставі слідуючих приписів: Скількість і рід маючих ся вимінятя товарів будуть установлені спільною комісією, яка має зібрати ся безпроволочно по підписаню мирового договору. Ціни будуть назначені спільною комісією. Надвижка буде виплачувана в золоті і то на слідуючій підставі: 1.000 німецьких марок в золоті за 462 рублів в золоті давної російської держави, або 1.000 корон в золоті за 393.78 рублів в золоті давної російської держави. Виміна товарів, назначена висше згаданою спільною комісією, яка має складати ся з рівного числа членів з обох сторін, буде відбувати ся при помочи державних центральних бюр. Виміна товарів, яка не буде назначена висше згаданою спільною комісією, буде відбувати ся дорогою свобідної торговлі, а то на підставі постанов тимчасового торговельного договору.

2. О скільки се инакше не є застережено, економічні зносини між заключаючими договір сторонами мають бути тимчасові і на кождий случай мають тривати аж до заключеня остаточного торговельного договору. Однак аж до уплину часу найменьше шістьох місяців по заключеню мира між центральними державами з одної сторони а з ними воюючими европейськими державами, як також зі Злученими Державами і Японією, з другої сторони мають деякі постанови становити підставу до зносин".

Щодо економічних відносин між Німеччиною і Україною в змісті договору сказане, що части російсько-німецького договору в справі торговлі і мореплавства з рр. 1894 і 1904 мають задержати свою правосильність. Заключаючі договір сторони зобовязують ся дальше задержати загальну російську цлову тарифу з 13. січня 1903 року.

В договорі містить ся також застережене, які части австро-угорсько-російського договору в справі торговлі і мореплавства з 5. лютого 1906 р. мають бути задержані і додано:

„3. Всі сторони годять ся, що всі товари, які перевозить ся через територію одної зі сторін, мають бути вільні від оплати цла. Умови щодо охоронних марок мають бути привернені і заключаючі договір сторони годять ся взаїмно собі помагати в привернено тарифи зелізничої. Економічні відносини між Болгарією і Туреччиною а Україною мають бути полагоджені згідно з понятєм як найприязнійшої держави, аж доки не буде заключений остаточний торговельний договір.

„На случай, коли би час, застережений в першім уступі 2. секції, не уплинув перед 30. червня 1919 року, кожда зі заключаючих договір сторін має, почавши від 30. червня 1919 року, право при помочи шестимісячного виповідженя знести постанови, які містять ся у висше згаданій секції.

„4. (А) — Українська Народна Република не буде ставити жадного жаданя щодо особлившого трактованя Німеччиною Австро-Угорщини або якоїсь иншої держави, звязаної з нею цловим союзом, держави, яка безпосередно граничить з Німеччиною або посередно через другий край, який з нею або з Австро-Угорщиною є злучений цловим союзом, або щодо трактованя, яке зазнають від Німеччини її власні кольонії, її заграничні посілости або краї, які є звязані з нею цловим союзом. Німеччина не буде ставити ніякого жаданя щодо особлившого її трактованя, яке Українська Народна Република могла би признати якійсь иншій державі, котра стоїть з нею в цловім союзі, і котра безпосередно граничить з Україною або посередно через другий край, який стоїть з нео в цловім союзі, або через кольонії, заграничні посілости і протекторати країв, які з нею стоять у цловім союзі.

„(Б). В економічних зносинах між означеними договором територіями австро-угорської монархії з одної сторони а Українською Народною Републикою з другої сторони Українська Народна Република не буде домагати ся жадного особлившого трактованя, яке Австро-Угорщина признає німецькій державі або якійсь иншій державі, котра безпосередно граничить з Австро-Угорщиною, є получена з нею цловим договором, або посередно через якийсь инший край, який стоїть з нею *або Німеччиною в цловім союзі; заграничні посілости і протекторати стоять під* **тим зглядом на рівній підставі. Австро-Угорщина не буде домагати ся жадного особлившого трактованя, яке Українська Народна Република признає другій, з нею через цловий союз звязаною державою, яка безпосередно граничить з Україною або посередно через иншу державу, яка є злучена з нею цловим союзом, або кольонії, заграничні посілости і протекторати одної з держав, з якою вона стоїть у цловім союзі.**

„5. (А). О скільки транспортові средства, які походять первісно з Німеччини або України, є в невтральних державах нагромаджені, і хоч зобовязане спочиває на Німеччині і Україні, що вони не можуть бути перевезені ані посередно ані безпосередно до територій одної зі сторін, заключаючих договір, такі обмеженя щодо диспозиції ними мають бути знесені, о скільки се відносить ся до договору заключаючих сторін. Дві заключаючі договір сторони мають в тій ціли безпроволочно повідомити правительства невтральних держав про висше згадане знесене обмеженя.

„(Б). О скільки транспортові средства, які походять первісно з Австро-Угорщини або України, є в невтральних державах нагромаджені, і хоч зобовязане спочиває на Німеччині і Україні, що вони не можуть бути перевезені ані посередно ані безпосередно до територій одної зі сторін, заключаючих договір, такі обмеженя щодо диспозиції ними мають бути знесені, о скільки се відносить ся до договору заключаючих сторін. Дві заключаючі договір сторони мають в тій ціли безпроволочно повідомити правительства невтральних держав про висше згадане знесене обмеженя".

„АРТИКУЛ VIII. — Привернене публичних і приватних правних зносин, виміна военних бранців і інтернованих цивільних, справа амнестії і справа трактованя купців у руках ворога будуть управильнені в окремих умовах з Українською Народною Републикою і будуть творити річеву частину теперішного мирового договору та, о скільки се буде можливе, увійдуть в житє одночасно.

„АРТИКУЛ IX. — Зроблені в тім мировім договорі умови творять нероздільну цілість.

„АРТИКУЛ X. — Для інтерпретації (виясниованя) сього договору тексти (змісти) німецький і український є правосильні у зносинах між Німеччиною й Україною, тексти німецький, мадярський і український у зносинах між Австро-Угорщиною й Україною, тексти болгарський і український у зносинах між Болгарією й Україною, тексти турецький і український у зносинах між Туреччиною й Україною".

Кінцева частина договору застерігає:

„Теперішний мировий договір буде затверджений. Затверджені документи мають бути негайно виміняні. О скільки нема супротивних застережень, мировий договір увійде в силу сейчас по затвердженю".

Також підписано договори, застережені в артикулі VIII. Вони обіймають отсі точки:

Привернене консулярних зносин.

Привернене державних договорів.

Привернене цивільного права.

Винагороджене за цивільні шкоди, спричинені военними законами або актами всупереч міжнародного права.

Виміна военних бранців і інтернованих цивільних.

Опіка над гробами полеглих у ворожій території.

Постанова в справі повороту домів осіб, виміняних в договорі.

Трактоване торговельних кораблів в неприятельських руках.

Телеграма з Берестя Литовського доносить, що зміни додаткових договорів мусіло ся здержати наразі, щоби оминути *велике переповнене в телеграфічних бюрах.*

Поляки протестують проти влученя Холмщини до України.

СТОКГОЛЬМ, 12. лютого. — Віденський кореспондент часописи „Берлінер Тагеблят" доносить, **що польський клюб (у віденськім парляменті) зірвав з австрійським правительством з причини, що польська (?!!) провінція, Холм, зістала признана в мировім договорі Україні.**

Австрійське правительство, доносить дальше телеграма, **має тепер проти себе бльок, утворений з Поляків, Чехів і полудневих Славян.**

Велика радість у Відни.

ЛОНДОН, 12. лютого. — Женевський кореспондент „Дейли Експрес" доносить:

„Вісти, які передістають ся тут через тирольську границю, вказують, що Віденці божеволіли з радости, коли надійшла вістка про заключене окремого мира з Україною. Місто прикрашено прапорами, склепи замкнено. Товпи залягали улиці, жінки плакали з радости, мущини взаїмно обнимали ся. Надзвичайні виданя часописий розхоплено в одну мить. Люди вносили оклики в честь цісаря і гр. Черніна. „Тепер вже будемо мати досить хліба" — давали ся чути слова.

В школах заряджено сьвято.

Всі віденські часописи вважають мир з Україною дипльоматичною і економічною побідою та тяжким ударом для аліянтів.

Радісно принято вістку про заключене мира в Будапешті, Празі і Інсбруці, хоч мешканці тих міст не уладжували таких демонстрацій як Віденці.

„Льокаль Анцайгер" каже, що отсе зірвано перші овочі побід Гінденбурга, та що **Українці певно не заключили мира з любови до центральних держав, але з практичних політичних причин,** щоби завести трохи лад у своїм краю після заворушень, спричинених ворохобнею большевиків. Часопись заявляє, що велика вага мирового договору лежить в хліборобських околицях і кінчить словами: „Надіймо ся, що наші бажаня будуть сповнені".

„Франкфуртер Цайтунг" пише:

„Мир заключено завдяки независимости і силі Українців.

„Під теперішну пору лише одна Франція говорить ще про „російських зрадників", підчас коли Американці, як здаєть ся, найдальше пійшли наперед на дорозі правдивої оцінки. Президент Вілсон склонюєть ся до признаня большевицького правительства. Англія вибрала середну дорогу".

„Кельніше Цайтунг" підносить, що Україна буде тепер всилі ужити всі свої війска до управи рілі. Безперечно Україна має великі засоби поживи і паші, але треба глядіти на те, коли Німеччина буде всилі мати з того користь.

Не з любови до центральних держав, але з практичних політичних причин..

ГАГА, 11. лютого. — З дотеперішних заміток німецької преси про мир з Україною годі виробити собі докладне понятє про становище політичних партій в Німеччині, тимбільше, що до неділі вечером не були ще звісні близші услівя мира.

Переважна часть часописий підносить економічну вагу мирового договору, а рівночасно перестерігає **перед надто великими надіями щодо скількости поживи, яку буде можна в найблизшій будучности дістати з України.**

Англія не признає договору України з центральними державами.

ЛОНДОН, 12. лютого. — **Англійське правительство відказуєть ся признати мировий договір, підписаний представниками центральних держав в Берестю Литовським і делегатами, які підписували в імени України.**

Сю вістку подало нині бюро „Зєдиненої Преси".

Заява російської делегації в справі закінченя війни.

ЛОНДОН, 12. лютого. — Потверджене німецького звіту, що Росія пійшла слідами України і покінчила війну, містить ся у слідуючім урядовім звіті, який наспів нині з Петрограду:

„Мирові переговори скінчені. Німецькі капіталісти, банкирі і дідичі, піддержувані через мовчаливу кооперацію англійської і французької буржуазії, предложили нашим товаришам, членам мирової делегації в Берестю Литовським, услівя, які не могли бути підписані в імени російської революції.

„Німецьке і австрійське правительство посідає краї і народи, здобуті силою оружя. На таку власть не може згодити ся російський нарід, робітники і селяни. Ми не можемо підписати мира, який приніс би зі собою смуток, поневолене і терпіня мілїонам робітників і селян.

„Однак ми також не можемо, не будемо і не сьміємо вести дальше війну, яку розпочали царі і капіталісти в злуці з царями і капіталістами. Ми не будемо і не сьміємо продовжати війну з Німцями і Австрійцями — такимисамими робітниками і селянами, як і ми.

„Ми не підписуємо мира дідичів і капіталістів. Нехай німецький і російський жовнір довідаєть ся, хто його кинув на поле битви, і нехай довідаєть ся, за що він бореть ся. Також нехай він знає, що ми відмовили ся від боротьби проти нього.

„Наша делегація, вповні сьвідома своєї відповідальности перед російським народом і поневоленими робітниками та селянами инших держав, заявила дня 10. лютого в імени ради народних комісарів правительства федеративної російської републики правительствам народів, втягнених до війни, і невтральних держав, що воно відмовило ся підписати заборчий мир.

„Росія зі своєї сторони заявляє, що теперішна війна з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною і Болгарією є покінчена.

„Рівночасно російські війска одержали приказ перевести цілковиту демобілізацію на всіх боєвих фронтах.

„Заява підписана Львом Троцьким і прочими членами російської делегації".

Розказ до російської армії.

В злуці з тою заявою видано також розказ, щоби перевести потрібні кроки в справі безпроволочного повідомленя війск, що війну з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною і Болгарією треба **вважати від** теперішної хвилї за покінчену.

Сей розказ не має жадного підпису і звучить:

„Не належить переводити жадних дальших военних операцій. Постановлено розпочати загальну демобілізацію на всіх боевих фронтах.

„Заряджено видати інструкції для фронту в справі опо-

(Продовжене на стороні 3-тій).

В РОСІЇ:

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 13, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

БОЛЬШЕВИКИ ПРОГОЛОСИЛИ КОНЕЦЬ ВІЙНИ.

ЛОНДОН, 11. лютого. — Німецька бездротна телеграма, яку тут нині вечером одержано, потверджує вісти, які одержано в день з Амстердаму, іменно, що **Росія зарядила конець війни і демобілізацію російських війск на всіх боєвих фронтах.**

Телеграма до „Ексчендж Телеграф" звучить:

„В Німеччині панує велика радість з приводу покінченя военного стану між центральними державами і Росією. Міста okрашені прапорами. Велика утіха панує з приводу безусловного підданя Троцького.

„Видано заряджене, щоби центральна економічна комісія, яка находить ся тепер в Петрограді, полагодила подробиці в справі піднятя зносин між Росією і центральними державами".

Телеграма, яка надійшла нині до Амстердаму з Берестя Литовського під датою з неділї, звучить:

„Президент російської делегації заявив на нинішнім засіданю (в неділю), що підчас коли Росія відмовляєть ся підписати формальний мировий договір, вона заявила, що ВОЄННИЙ СТАН З НІМЕЧЧИНОЮ, АВСТРО-УГОРЩИНОЮ, ТУРЕЧЧИНОЮ І БОЛГАРІЄЮ ПОКІНЧЕНИЙ, ВИДАЮЧИ РІВНОЧАСНО ЗАРЯДЖЕНЕ В ЦІЛИ ЦІЛКОВИТОЇ ДЕМОБІЛІЗАЦІЇ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСК НА ВСІХ БОЄВИХ ФРОНТАХ".

"SVOBODA" (LIBERTY)
The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
BOHDAN DUTKEWYCH, Managing editor.
NICHOLAS D. WELYCHKO, Assistant editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda". При висиланю замовлень належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

Австрія не віддала Україні Галичини і Буковини.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 13, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Проголошений мировий договір між Україною і центральними державами (який ми подали в суботу в скороченю, а нинї в цїлости), говорить, що його заключено на основі **передвоєнних границь**, значить, що анї Україна не займає земель, які перед війною належали до Австро-Угорщини, анї Австро-Угорщина не займає земель українських, які належали перед війною до давної Росії.

З тої засади виходить, що **Україна не займила тепер східної Галичини і північної Буковини** та що з другої сторони Австро-Угорщина не займила Холмщини, Підляся і Полїся, а також части Волині і кусника Поділя, які досї були під її військовою окупацією.

Се, що Галичина і Буковина не злучена ще з українською републикою, вразило прикро цїлий український нарід, а особливо наших братів у Галичині і всїх Українців на іміграції в Америці, котрі сподївались, що їх рідний край буде освободжений з вікової неволї, та що позбудеть ся вже раз шляхотської саранчі.

Однак надії не треба тратити. Коли Галичина перебула найтяжші часи, то не має чого страхатись тоді, як з півночи і зі сходу сусїдує з українською народною републикою, з державою більшою і сильнійшою від Австро-Угорщини.

Нема сумніву, що делєґація української народної републики в Берестю Литовським домагала ся злуки теперішної австрійської України з Україною київською, а коли згодила ся на відложенє сеї справи, то мусїли бути до того важні причини.

Можливо, що австрійські, а також і німецькі делеґати, сказали делєґатам українським, що в тій справі Австрія тепер стрічає великі **перепони**.

Вони могли подавати такі перепони:

1. Австрія, відступаючи свою територію, показала би перед теперішними своїми противниками свою безсильність і вони мали би також підставу домагатись її земель.

2. Після австрійської конституції про передачу території другій державі може рішати тільки парлямент, який, як можна сподїватись, тепер на се не згодить ся, а українська народна република не хотїла би, аби наприклад про се рішав цїсар своїм резпорядком.

3. Се могло би викликати велике замішанє серед народів в цїлій австро-угорській монархії і навіть унеможливити її дальше веденє війни.

4. Особливо Мадяри, Поляки і Чехи піднесли би проти сього крик і наробили би клопоту, а прецїнь, як обі держави заключають мир і хотять жити у приязни, то Україна не повинна Австрії причиняти клопотів серед її дальної війни.

* * *

Чи якраз отакі перепони подавали австрійські делеґати чи нї, ми не знаємо, але такі є правдоподібні.

Розуміють ся, що українські делеґати могли признати, що такі перепони є, особливо **тепер**, коли ще Австрія є у війні з Італією, Сербією, Румунією і т. д., а також посилає свої війска і на західний фронт, до Франції.

Але не могли вони того признати на будуче, **по війнї**.

Вони мусїли заявити — сподїваємо ся, — що по війнї сї перепони не будуть істнувати і мусїли, гадаємо, заявити, що не бачать причини, **чому 4 міліони Українців мали би оставатись немов сироти в державі чужій, коли вони мають свою державу, одну з найбільших в Европі.**

І сеї рації українським делєґатам певно не могли заперечити і другі делєґати.

* * *

Але ми віримо, що українські делєґати мусїли зробити з австрійськими делєґатами спеціяльну умову в справі України австрійської.

Телєґрами зі Стокгольму говорять, що Австрія обіцяла віддати Україні Галичину, але з якимись застереженями щодо якоїсь протекторат.

В тім може бути дещо правди.

З давнїйших вістий знаємо, що австро-угорський міністер заграничних справ заявив, що справа Галичини буде полагоджена по війнї.

Як звісно, Поляки домагають ся, аби цїлу Галичину прилучено до будучого польського королївства, однак Австрія може її дати хіба тільки заходу, польську, **але українську не може**. Се було би страшна провокація України. Австрія знає, що на передачу українських земель під Польщу не мала би жадного оправданя і що українську народну републику зробила би своїм ворогом, а чейже лїпше для Австрії поступити справедливо і жити добре з 40-міліоновим народом українським, нїж зробити злочин ради забаганок польського 18-міліонового народу, який і так не ставив би ся прихильно до Австрії, бо чув би ворожнечу за те, що Австрія вже віддала Холмщину Україні.

Тому, повторяємо, ми віримо, що українська делеґація зробила умову з австрійською делеґацією, що:

1. Східна Галичина і північна Буковина не пійдуть під Польщу.

2. Східна Галичина і Буковина, на случай як західна Галичина пійде під Польщу, будуть віддані українській народній републицї.

3. На случай, як би цїла Галичина осталась при Австрії, буде вона подїлена і східна буде злучена з українською частию Буковини в одну провінцію з власною самоуправою.

Лише на таке запевненє могла згодитись українська делєґація і тому ми сподїваємо ся і віримо, що так стало ся. Покищо военнє положенє не позволяє може сього проголосити, але вже загальний мир не далекий і ми сподїваємось в недовгім часї дізнатись, що так власне сталось.

Освободженє західної України.

Найважнійшою справою для української мирової делєґації в Берестю Литовськім було відібрати від осередних держав українські землї, які вони заняли підчас війни з колишною російською державою.

І тому вони передівсїм видвигнули сю справу.

Яка дискусия була там над сею справою, ми не знаємо, але можна сподїватись, що австрійська делєґація, в якій був і польський граф Тарновський, могла так сказати до українських делєґатів:

— Панове, ми радо звернемо вам заняту часть Волини, яка є українською, а також і ту частинку вашого Поділя, але до Холмщини і до инших земель, на північ і на північний схід від Холмщини, яких ви домагаєте ся, віднесуть ся і Поляки свої претенсії.

Розуміють ся, що українська делєґація збила сю „претенсію" дуже просто, заявивши, що Поляки **до українських земель**, як хотять, то можуть мати свої „претенсії", але **права не мають жадного**. Українцї не домагають ся земель чужих, але і своїх не дадуть.

Австрійська делєґація в засаді мусїла признати українській делєґації рацію, але певно не попустила відразу, бо хотїла в заміну за се щось виторгувати. Як звісно, в Австрії тепер голод, отже австрійська делєґація певно передівсїм домагалась, аби українська народна република згодилась доставити її в короткім часї збіжа та инших артикулів поживи.

Ні се, як видно з договору, українська делєґація згодила ся, і вкінци дійшло до нової згоди, бо й австрійські делєґати і прочі з осередних держав, **пристали на домаганє української делєґації — звернути Україні всї заняті українські землї.**

* * *

В мировім договорі (2-га точка) означено границю тих занятих земель, які осередні держави заняли підчас війни, в той спосіб:

„Дальше на північ (від Галичини) границя републики буде іти, починаючи від Тарногорода, через Білгорай, Щебрешин, Красностав, Пугачів, Радин, Межиріче, Сарнаки, Мельник, Високе Литовське, Каменець Литовський, Пружани, до Вигонівського озера". Подана границя іде меньше-більше так:

Зачинаєть ся недалеко першої стрічі ріки **Сяну** з давною російською границею, — около 70 кільометрів (майже 10 миль) на північ від **Перемишля**, або яких 30 кільометрів на північ від **Ярослава**, а 60 кільометрів на захід від **Чесанова**.

Ідучи дальше на північ, та нова границя сперши скручує трохи на схід, понад горішний біг ріки Вепра аж до міста Красноставу; опісля знова звертає на захід, ще вздовж ріки Вепра (яка опісля пливе дальше на захід, до Польщі і впадає до Висли); потім іде трохи меньше-більше прямо на північ, аж до міста Радина, відки скручує на північний схід аж до Високого Литовського; відтак ще більше нахиляєть ся до сходу, а від міста Пружан іде меньше-більше прямо на схід.

Отже, сї наші землї на північ сусїдують зі східною Галичиною, а іменно з повітами: ярославським, чесанівським і равським.

* * *

Ті українські землї, яких границї визначено в Берестю Литовськім, називають ся так: **Холмщина, Підляє** (властиво — і Холмщину також звуть Підляєм) і **Полїсє**.

1. Холмщина — се край, який довгі столїтя був у тяжкій польській неволї. Ще недавно Холмщина була складовою частиною польської люблинської ґубернії, аж тому 8 літ, на основі ухвали російської думи, вилучено її та утворено окрему холмську ґубернію. Ся холмська ґубернія (давнїйше — східна половина люблинської) обіймає 4.500 квадратових миль простору, або меньше-більше стілько що цїла Буковина. Населенє Холмщини переважно українське (яких три четвертини), а меншість се Поляки і Жиди. Число населеня перевисшає один міліон. Ще тому сорок кільна літ українське населенє Холмщини було греко-католицької релїгії, але російське правительство при помочи війска „навернуло" його на православє. Через те населенє ставилось вороже до нової релїгії і по проголошеню свободи вір в 1905-тім році, між иншим і з причини польської аґітації, богато перейшло на римсько-католицьку релїгію (греко-католицька аж до теперішної революції була в Росії заборонена). Столицею Холмщини є місто **Холм**, яке має 23.000 населеня. Крім того є там такі міста як **Замостє** (14.000 населеня), **Грубешів** (15.000 населеня), **Томашів** 9.000 населеня) й инші.

2. Підляє. Підляє або Підляшє — се малий простір на північ від Холмщини і від міста Берестя Литовського. Обіймає сей простір східну частинку польської сїдлецької ґубернії і сусїдуючу на північ з нею частинку литовської гродненської ґубернії. Підляєм зветь ся тому, що се земля під самою ляцькою землею. Населенє там було давнїйше також греко-католицької релїгії і „навернено" його тому 43-роки на православє. Місто **Берестє Литовське** (в полудневій части гродненської ґубернії, около 60.000 населеня) лежить в области Підляся.

3. Полїсє. Від Підляся на схід, а від Холмщини на північний схід — лежить Полїсє. (Назва Полїся пійшла від того, що се лїсисті сторони). Обіймає воно околиці на схід від Берестя Литовського, в полудневій части ґродненської ґубернії, й область горішного бігу ріки Припеті (або — Припяті), в полудневій части минської ґубернії (лише західна часть Полїся була занята війсками осередних держав).

Полїсє простором більше від Холмщини; лїсисте воно (пороcле лїсами і корчами) і мочаристе і через те мало врожайне. Нарід там поселений рідко, але на Полїсю цїлім (значить — і в східній части, не занятій війсками осередних держав) буде більше нїж 1 міліон Українців. Полїських Українців звуть Поліщуками або Пинчуками, особливо в околиці міста Пинска. Говір Пинчуків трохи відмінний від говору галицьких і холмських Українців, а також і Українців з київської України, і нахиляєть ся в дечім до мови північних сусїдів — Білорусинів.

Важнїйші міста на Полїсю — **Пинск** (37.000 населеня); **Кобрин** (11.000 населеня) й инші.

* * *

Загалом, ті 3 українські провінції, себто Холмщина, Підляє і західна часть Полїся, за які мусїв бути завзятий торг в місті Берестю Литовськім, — займають около 10 тисяч квадратових миль, значить стілки як половина східної Галичини, або два рази стілки що цїла Буковина. Населеня там буде понад півтора міліона, а самого українського около міліон і чверть.

Сусїдує та нина країна на захід з Поляками, на північний схід з Литовцями і на північ з Білорусинами, з котрими Українцї ще мусять також визначити свої границї дальше на сході — на північ від ріки Припеті і ще дальше — на північний схід від міста Чернигова.

Слїд ще зазначити, що місто Берестє Литовське (памятне в історії України з унії берестейської з 1569 р.) — є тепер важним зелїзничим осередком, бо відтам розбігають ся зелїзничі шляхи: на схід — через Кобрин до Минска; на полудневий схід до Ковеля (на Волині); на полудне до Холма; на полудневий захід до Польщі і на північний захід до Литви.

В. Лотоцький.

З наших політичних досьвідів XIX. столїтя.

Рефлексії на часї.

Теперішна війна з многих оглядів пригадує галицьким Українцям рр. 1847—49.

Великі потрясеня, які переживала в сих лїтах австрійська держава, становище, яке заняв тоді наш нарід — бажаня, обіцянки, надії і т. д.

Які бажаня не висказували тоді наші діди! Національно-територіяльна автономія (подїл Галичини) і національна оружна сила (українські громадянські ґвардії) яко ґарантія її — завершували лїсту сих бажань. Навіть висказували ся бажаня злуки взагалї всїх австрійсько українських земель в окрему національну політично-адміністраційну цїлість — отже утворенє одного українського коронного краю зі східної Галичини, Буковини і угорської Руси! Навіть підносили ся голоси за утворенєм окремої української формації в цїсарській армії гуцульської кінноти — козаків під назвою Гуцулів!

І т. д. і т. д.

А які обіцянки давали ся тоді українському народови в Австрії! Обіцянки найторжественнїйшого виповненя мало не всїх бажань наших, наведених висше. І не тільки давали ся обіцянки — а й реалїзували ся зараз же. Прецїнь подїл Галичини був у 1849 р. фактом уже майже доконаним! Прецїнь українські національні ґвардії уже формували ся! Прецїнь був уже навіть батальон українських стрільців у цїсарській армії!...

І т. д. і т. д.

Чиж говорити ще супроти сказаного про надії, які лелїяли в розгорячкованих усїм тим серцях наші діди?

Чи думав хто з них про можливість хоч би такого розчарованя, яке дуже скоро мало місце?

І наслїдки сього безпримірного простого розчарованя нашого загально відомі...

Уже богато разів пробували в нас вияснювати причини згаданої щойно нашої національної трагедії. Вияснювали ріжні люди — учені і політики, вияснювали ріжно. Та у всїх бреніє один основний тон: здивоване велике, що після всього того, що діяло ся у нашім краю в 1848—49 рр., трагедія така взагалї була можливою.

Якеж дивне здивованє!

Так, начеб у політиці грали колинебудь і в когонебудь (окрім наївних!) якунебудь ролю такі понятя, як дяка, симпатія — взагалї сентименти, а не **прості, математично обчислювані рациї інтересу.** Рациї інтересу, які беруть у свій рахунок **реальні вартости** тільки!

А реальна вартість у політиці передівсїм — **сила.**

Сила і передівсїм — сила!

І нїщо инше, тільки огляд на силу, яку виявили в рр. 1848—1849 р. Поляки, казав австрійським державним керманичам лишити нас — слабких, безсильних майже, а пошукати компромісу з ними — **сильнійшими.** І нїщо инше, тільки огляд на силу казав тимже керманичам лишити вірних Хорватів, а перехилити ся до збунтованих Мадярів. І нїчим иншим, тільки відношенєм сил, треба пояснювати богато богато инших, важних і меньше важних фактів в історії нашій й історії Австрії XIX. столїтя.

Тай чи тільки в історії нашій і — Австрії?

Жиємо в часах, подібних до рр. 1848—49.

Памятаймо-ж, що в політиці передівсїм із сильними числять ся.

І обіцянок додержують певнїйше передівсїм — сильним.

Передівсїм — зі сильними і передівсїм — сильним.

Викрісуймо-ж отже серед нас силу!

Ів. Кревецький.

Волостне земство.

За часів панщини одні люди — пани — мали всї права людські, а другі — прості селяни — позбавлені були людських прав. Вони жили по волї панів. Пан мав силу продати людину і віддати її у салдати, чи карати за яку провину. Коли надумали ся скасувати панщину, то задумали ся над тим, як же бути з селянством, хто ним повинен заправляти. І тодї вирішено було, щоб селянством заправляли самі селяни, люди взагалї всї землї; з того і пійшла назва **земство.** Се було в 1861 році. І де се справі, справжнє земство було заведено, там громадська справа пійшла добре; заведено богато школ, лїкарень, добрі дороги, земство достарчає людям сільсько-господарські машини, добре зерно, скот на приплід і таке инше. Богато добра зробилоб земство людям, як би йому не ставала на перешкоді адміністративна влада в особі губернатора, яка дуже пильно слїдкувала за земством, щоб не було чого зроблено на погибель ідеї самодержавя. Але і таке земство не всюди було заведено; у нашім краю (київська, волинська, подільська губ.) земство зовсїм не було заведено, а над людьми поставили казенних людий — чиновників, та ще таких, що приїздили з Московщини нарочно длятого, щоби нас, Українців, перевертати у Москов-ців, щоб ми забули і своє імя, і свою мову, за що вони і гроші особливо получали. Тільки з 1905 року, з ласки пана Столипіна, у нас теж заведено було земство. Але се земство було таке невдале, під таким пильним доглядом та заборонами по всяк час було, що хоч і бували у земстві порядні люди, але вони звязані були по руках і нїчого зробити не могли, а велико-земельні власники, яких більшість була у земстві, гнули справу на свою тільки руку та користь і довели до того, що люди у нас зненавидїли саму назву „земство". Революція принесла селянству нове земство. Селянин тепер становить ся вільним громадянином і перед ним відкриваеть ся широке поле для духовного розвитку й економічного поліпшеня свого добробуту. Селянство, яке дуже добре знає свої потреби, само буде рішати всі справи свого селянського життя; буде само міркувати про школи, і про лїкарні, і про агрономічну допомогу; само буде дбати про дороги, мости, продовольчу (харчову) справу, пожарні обози, сільсько-господарські склади, кредитово-ощадничі товариства, лїкарні, лїкарів, фельшерів, ветеринарів. Одним словом, волостне земство буде керувати в межах волости усїми справами громадського хазяйства і має право обкладати податками всяке нерухоме майно, яке є у межах волости.

Усїми сими справами буде заправляти волостне земське зібранє (Рада) через волостну Земську Управу, яка є органом виконавчим.

Всї справи у волости дуже складні. До завідуваня сими справами треба вибирати людий добре грамотних, знающих, щоб від них користь була людям, бо як попадуть у волость люди, які будуть дбати тільки про власні інтереси, то богато шкоди вони нароблять усїм. Люди зневірять ся у новий, дуже гарний закон, і будуть говорити, що нові порядки не красші від старих, хоч від нас самих треба тільки думати про одно — про тих людий, яких ми вибираємо керувати усїми справами.

(„Подільська Воля").

ІСКРИ.

„Gdyby Ukraińcy szli z nami"...

Розпакав ся шікаґовський „Дзенник Звйонзкови" над останним положенєм на Україні і в числї 30-тім (з 5. лютого б. р.) написав довгу лїтанію Українцям. Каже він именно, що зле зробила Українська Центральна Рада, що не порозуміла ся з початку з Поляками і не провадила спільної акції з ними... Центральна Рада виступила самостійно і тепер не може дати собі ради з большевиками... „Могла Украіна — каже „Дз. Зв." — порозуміти ся з Поляками і спільно виступити, спільно займити фронт, котрий при помочи Румунії і козаків без сумніву змогли би удержати. Злучені в той спосіб козаки, Поляки, Українцї і Румуни не позволили би большевикам бушувати по своїм краю і робити нові перевороти. І видержала би Україна аж до заключеня загального мира, вєсь признали би її і була би державою, від політичної мудрости котрої вже залежало би, чи заключить перемирє чи союз з Польщею для спільного добра і спільної будучности".

Тут „Дзенник Звйонзкови" говорить бундючно і надає Полякам якусь всемогучу силу, яка всьо потрафить знищити... Яка іронія. 35-міліоновий український нарід має порозумівати ся з кількома тисячами Поляків і має просити їх обороняти Україну від большевиків... Се глум, се зневага для нас! Чи-ж думають Поляки, що в нас уже сил нема оборонити ся від большевиків, або навіть від Поляків? Є в нашім народі сил доволї і польської помочи анї союза з Поляками наш нарід не бажає.

Голоси американської преси про заключене мира між Україною і центральними державами.

Про мир, заключений між Україною а Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною, з нюйорської англійської преси дасть ся занотувати отсі голоси:

„The New York Times" (ч. 21.932, з 10. лютого 1918) пише:

„Мир з Україною буде великою помочию для Німеччини й Австрії щодо достави поживи для них. Вони потребують її (поживи), Україна має її, і всі переговори, судячи після отвертої заяви графа Черніна в австрійськім парляменті, кружили довкола сього питаня. Як вони заплатять за неї, ще не вияснено, але певно не заплатять золотом, бо німецька марка занадто низко впала, аби вони могли її приняти, однак вони мусїли зробити якусь угоду з практичними торговцями, які тепер господарюють на Україні. Одинокою можливостию для них є добрі торговельні услівя, на яких вони можуть зарядити, щоби австрійські жовніри опустили фронт.

„Після графа Черніна, мир з Україною має практичнійшу вартість ніж мир з Петроградом, бо Україна має для вивозу поживу, а Петроград „не має до вивозу нїщо, лише революцію і анархію". Та він має се, що хотів. Без сумніву, ми повинні побачити щось з тайних договорів, викритих вкоротці на яву; може тоді, як Українці й Австрійці злучать ся, щоби видерти трохи землї з рук конаючої Росії, аби збільшити територію України. Се буде зразок тайної диплъоматії, в її найпоганійшій степени, і викаже додатково, чому Німеччина не хоче з жадною державою обговорювати мирові услівя явно. Большевики називають українське правительство „буржуазним". Буржуазним воно може бути з точки погляду Троцького, бо з тої точки погляду всі соціялісти, які не наслідують большевизму, є так буржуазними, як мілїонери; але з кождої иншої точки погляду Рада є так соціялістична, як сам Троцький. Ріжниця лише в тім, що Троцький поступав після соціялістичної чемности щодо явної диплъоматії, а Рада поступила після фальшивої умілости инших соціялістів, ведучи тайну диплъоматію найпоганійшого рода".

„The Sun" (ч. 163, з 10. лютого 1918) пише:

„Берлїнське донесенє, що центральні держави підписали окрему мирову угоду з Українцями, є трохи невиразне. В новій Україні є дві противні партії; одна противить ся всяким услівям жертвованим Німцями і Австрійцями, і друга, яка від початку находила ся під сильними німецькими впливами наслідком активної пропаганди з Берлїна. Се очевидно є ся остання партія, яка тепер є номінально правительством, з яким оповіщені німецькі мирові переговори зістали успішно заключені.

„Перешкодою, яка стає перед центральними державами, є факт, що Україна є лише членом тої конфедерації держав, яку большевики намагають ся установити в Росії. В сім случаю, щоби переговори були успішними, їх мусить приняти петроградське правительство. Большевики практично відказали ся приняти австрійсько-німецкі услівя, а остане донесенє вказує, що переговори в Берестю Литовськім покінчили ся. Се каже сподївати ся, що вони відкажуть ся признати договір, заключений Українською Радою. Здобуток, оповіщений центральними державами, є для них неоціненою вартостию. Але в сути річи треба сумнївати ся, чи він принесе їм якусь матеріяльну користь".

„The World" (ч. 20.628, з 11. лютого 1918) пише:

„Українська Рада, яка, як донесено, підписала мир з центральною Европою, говорить в імени одної шестої части російського народу і крім того має причину говорити в імени 4,000.000 австрійських підданих.

„Україна належала до Росії богато коротший час ніж Альзація й Льотарингія в 1871 році до Франції; її національні і релїгійні аспірації ганебно переслїдувано. Доси нова держава є демократична. Її урядова назва є „Українська Народна Република". Її цїлию, як зазначено в універсалї з падолиста, є „помагати цїлій Росії, щоби всі російські републики стали федерацією вільних і рівних народів". Рада мабуть не згодить ся признати жорстоку тиранію Австрії.

„Находяча ся під охороною Ради земля обіймає російську цукрову продукцію і є важна щодо пшениці. Але ся земля входить на полудни в конфлїкт з козаками, а на півночи з Поляками і Москалями; большевики ще тепер воюють з Радою в околицях чисто українських.

„Очевидно значінє окремого мира мусить сильно відбити ся на долї війни, включаючи й війну домашну. Чи воно допоможе Австрії на якийсь час, треба дуже сумнївати ся. Чи українська пожива знайде собі догідну дорогу на далеке віддалене зелїзницею і між голодне населенє, яке хоче хлїба, се для Німеччини инше питанє.

„Але український мир, без ріжниці, що він принесе, дає знова до зрозуміня, що війну мусить ся виграти на заході".

„The New York Herald" (ч. 29.756, з 10. лютого 1918) пише:

„Хто скаже, що большевицькі аґенти Німеччини не побирають марок, якими побренькують у своїх кишенях? Позбавивши сили російську армію і посадивши на престолї у Петроградї анархію, вони мають тепер сатисфакцію бути сьвідками розчленованя Росії — дальша точка програми берлїнських майстрів.

„Ленїн і Троцький претендують, що вони противлять ся окремому мирови між Німеччиною і Україною. Ся претенсія є гіпокризією (лицемірством). Коли вони мають взягалї який жаль, то лише тому, що Українці поспішили ся скорше, заки червоні сторожі большевиків успіли обрабувати Україну.

„Як довго нарід Росії — Москалї — буде оставати на ласці банди ренеґатів „інтернаціоналїстів", які про край нічого не дбають, тільки щоби його визискати? В спеціяльній каблевій телеграмі до „Ґералда" зі Стокгольму Герман Бернштайн подає погляд генерала Константина Оберучева, широко знаного революційного провідника проти старого режіму, який коротко перед усуненєм монархії звидів Злучені Держави. Генерал Оберучев є того погляду, що Ленїн і Троцький, посилаючи червоні сторожі до Фінляндії, аби здушити змаганє до „самоозначеня", і в своїм становищи супроти України, самі добачують початок їх кінця, який не протягнеть ся довго".

„New York American" (ч. 12.625, з 10. лютого, 1918) помістив з Вашінґтону телеграму Г. Г. Стенсбури, в якій між иншим говорить ся:

„Який саме вплив мировий договір, заключений між Україною а Німеччиною і Австрією, буде мати на ситуацію, не можна передсказати з неясних інформацій, які тепер є під рукою.

„Військові круги кажуть, що заключенє мира між осередними державами а великим краєм, який граничить з Росією, є фактом, котрого не можна переочити.

„Диплъоматичні відпоручники висловили погляд, що відлученє України від Росії буде мати такий наслідок, що Росія не зможе брати участи у війнї так довго, доки вона буде під контролею большевиків.

„Сказано, що большевики мусять тепер або погодити ся з ситуацією, або пхнути Росію до війни з Україною, котра напевно дістане підмогу з боку Тевтонів. Мілітарний вигляд нового напряму один високої ранґи офіцир описав в сей спосіб:

„Коли Україна станеть ся справдї незалежною невтральною державою на підставі мирового договору з осередними державами, то вся можлива підмога Румунії, вірного приятеля алїянтів, буде відтята. Румунія буде без сумніву приневолена заняти невтральне становище, щоби уникнути голоду.

„Є також дуже правдоподібне, що Німеччина буде в спромозї присилувати Румунію до спільної злагоди з Болгарією й Україною, через що Туреччина дістане нову поміч. Надіють ся, що при такій підмозї Німеччина зможе здержати Туреччину від виконаня недавної погрози — виступити з союза з осередними державами.

„Коли Туреччину скріпить ся в сей спосіб, то се означати-ме дальшу відпорність супроти поступу британських війск через Палестину і унеможливленє всяких сподїваних успіхів у кампанії через Грецію".

Домашна війна в Росії.

(Продовженє зі стор. 1-ої).

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on February 13, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

рожненя з війск перших лїній боєвого фронту і згромадженя їх поза боєвим фронтом, а дальше інструкції в справі висланя їх в глиб Росії згідно зі загальним пляном демобілїзації.

„Для охорони границь будуть полишені деякі відділи, зложені з молодших жовнірів.

„Прошу вас, товариші жовніри, заховувати ся спокійно і ожидати терпеливо хвилї повороту кождого відділу домів. Прошу також доложити всякого стараня, щоби відвезти до маґазинів всю артилєрію і всї инші воєнні матеріяли, які коштували мілїярди народного гроша.

„Памятайте, що лише систематична демобілїзація може бути переведена в короткім часї та що лише систематична демобілїзація може уможливити доставу средств поживи для тих відділів, які ще через якийсь час мусять позіставати на фронтї".

БОРОТЬБА МІЖ БОЛЬШЕВИКАМИ І ДУХОВЕНСТВОМ.

Православне духовенство хоче викликати релїгійну війну проти большевиків.

ПЕТРОГРАД, 7. лютого. — Напад большевиків на православну церкву спричинив в суботу боротьбу між „червоними сторожами" а монахами монастиря сьв. Александра Невського, в якій згинув один монах. Вістка про се розійшла ся наче огонь по цїлім містї.

Духовні власти зарядили в кількасот церквах відправу окремого богослуженя, сьвященики взивають всїх вірних членів православної церкви, щоби взяли участь у великій демонстрації, назначеній на недїлю, яка мала бути протестом проти вмішуваня „савєту" до релїгійних інституцій. **Богато сьвящеників і епископів піддавали гадку, що поступованє большевиків є вислїдом расової ненависти, представляючи в сей спосіб, що між провідниками большевиків є богато Жидів та що зусиля „савєта", щоби завести цїлковиту свободу релїгії і забезпечити цїлковитий розділ церкви від держави, служили лише за покришку для забезпеченя впливу жидівства над християнством.**

Пізно вечером в суботу розійшла ся була чутка, що „савєт" заборонив уладжуванє демонстрації, заповідженої на недїлю. Але слїдуючого дня радно Ленїн, як се доносять, мав проголосити манїфест в справі свободи віри, в котрім містив ся також і дозвіл на уладжуванє демонстраций. В манїфестї була сказано, **що церква має бути відділена від держави та що кождий горожанин має повну свободу у виборі віри,** або, коли хоче, може бути атеїстом (невіруючим в Бога).

На документах, як приміром на пашпортах, не буде подавати ся, якої віри є дотична особа.

Релїгійні церемонії всякого рода будуть дозволені, під услівєм однак, коли вони не будуть проти ладу російської републики.

У війску і в урядових справах не будеть ся вимагати присяги, лише слова чести.

Реєстрованє шлюбів і новонароджених будуть переводити цивільні власти.

Наука релїгії не буде дозволена в школах, лише в приватних домах і церквах.

Релїгійні товариства не сьміють бути власниками реальностий. Церкви і монастирі мають бути удержавлені.

Кожда церква або церковний будинок може бути ужитий для якогонебудь віроісповіданя.

НА СИБІРИ ПАНУЄ ТЕРОР.

Сибірські Українцї орґанізують проти большевиків оружну силу.

ХАРБІН (Манджурія), 9. лютого. — Німецькі і австрійські полонені в сибірських областях північно-західної Манджурії постепенно зоружують ся. В многих містах сповняють вони службу сторожі і удержують лад.

Козаки в ріжних сторонах Сибіри переводять орґанізацію в цїли поваленя власти большевиків і утвореня конституційного правительства, як се задумував був зробити Керенський. Лише недостача оружа й амуниції стоїть дещо на перешкодї.

Більшість сибірських козаків є льояльна супроти алїянтів і бажала би не допустити, щоби Німцї здобули контролю над великими засобами Сибіри, що мусить стати ся, як алїянти не прийдуть їм на поміч.

У всїх частях Сибіри що дня лучаєть ся, що ловлять і убивають високих російських чиновників і офіцирів. Се лежить мабуть в плянї большевиків, правдоподібно під впливом німецьким, щоби вигубити всїх інтелїґентних горожан.

Збіґцї, які тут прибувають, оповідають про страшні звірства і про великий брак средств поживи.

В Благовещенску нелад і рабунки. Коли козаки не дадуть помочи, положенє стане дуже критичне і міські власти та ради на Далекім Сходї перестануть дїйствувати.

Українські представники в Благовещенску орґанізують оружну силу проти большевиків.

В Читї панує трівога. На місто маширують козаки під командою ген. Семенова.

Побіда Фінляндців над большевиками.

СТОКГОЛЬМ, 12. лютого. — **Червона сторожа у Фінляндії, яка хотїла повалити правительство, просила ген. Манергайма, команданта білої сторожі, яка стоїть по стороні правительства, заявляючи готовість розпочати мирові переговори,** — доносить „Даґенс Ниґетер".

Утїкачі з Ґельзінґфорсу доносять, що двох провідників фінських большевиків, Ганаляйнена, міністра внутрішних справ в революційнім кабінетї, і Сіроля, міністра загр. справ, застрілено.

Незавсима литовська держава з осідком у Вильнї.

БЕРНО (Швайцарія), 12. лютого. — Головна Народна Рада Литовська, якої задачею є боронити інтересів Литви за границею, вислала до всїх воюючих і центральних держав, які мають у Швайцарії своїх представників, зміст резолюції, ухваленої литовською державною радою у Вильнї, **проголошуючи приверненє независимости Литви зі столицею у Вильнї.**

Рада заявляє, що помимо ріжних насильств в минувшинї литовський нарід заховав свою національність і силу та що тепер заходить ся коло зорґанізованя независимої литовської держави.

Всї посольства приймили делєґацію ради. Німецький посол приобіцяв повідомити про се Берлїн.

Поляки домагають ся цїлковитої независимости.

ВАШІНҐТОН, 11. лютого. — Представники польських полїтичних партій оголосили до демократів сьвіта манїфест, в якім вони домагають ся польської держави, свобідної від всякого вмішуваня зі сторони заграничних держав.

Вони домагають ся права рішати про свою власну долю і усуненя всяких заграничних впливів, щоби уможливити народови висказати свою волю.

„Українські" Жиди в Ню Йорку протестують.

Представники федерації полуднево-російських („українських") Жидів в Америці відбули в недїлю збори в Ню Йорку, на яких осудили заключенє окремого мира України з Німеччиною.

Збори відбули ся в льокали „Гібрю Імігрант Сосайти". Президент зборів, Дж. Сеф, зложив отсю заяву:

„Ясне є, що Німеччина хоче здавити жидівську національність так, як се все зробила в Польщі і в кождій иншій території, яка в часї теперішної війни опинила ся під її контролею".

На зборх промовляли між иншими Дж. Коген, Дж. Бернштайн і судія Л. Ситкін. Слїдуючі збори відбудуть ся ще в протягу сього місяця.

Українські післанці на „демократичній нарадї".

(„Газета Гадицького Земства", ч. 98, з 25. жовтня 1917).

Післанці на сю петербурську Раду— пп. Порш, Шаповал, Ткаченко і Христюк — були всі з партії соціялїстів, хоч у Центральній Радї є участники й инших партий, не соціялїстичних.

Підчас голосованя післанці від Ц. Ради подавали голос за те, щоби був висший уряд тільки соціялїстичний, а не коаліційний; взагалї прилучали ся до постанов крайних соціялїстів. Одначе Українці соціялїсти не звернули на себе ласкавої уваги товаришів, зібраних у Петербурзї; „Революційна Демократія" російська поводила ся з ними неприязно. На засїданю Малої Ради післанці оповідали так:

М. Порш зазначив у своїм докладї (звітї), що хоч з самого початку демократичної наради ясно було, що **національне** представництво на нїй занадто мале, але воно і згодом не було збільшене, в той час, як представництво ріжних **професійних** орґанізацій та **партій** збільшувалось увесь час. Далї докладчик (референт) розповів про незрозумілий факт, що та комісія, котрій демократичною нарадою було припоручено виробити проєкт передпарляменту, взяла ся до орґанізації власти. Яким способом став ся такий чин — нікому незрозуміло, і хиба історія колись се вияснить.

Найбільше вразило післанців від національних орґанізацій відношене до них переважної більшости демократичної наради. Коли вона почала виступати, то в салї лишила ся тільки президія, а всї члени наради, крім представників національних меньшостий, повиходили. Президія поставила ся теж не безсторонно: вона намагала ся зовсїм позбавити слова всїх заступників національностий; колиж ті запротестували, то їм хотїли скоротити час їх промов на половину. Промовцї на се не згоджували ся, заявивши, що коли їм буде зменьшено час промов, то вони покинуть збори. Тодї голова зборів сказав, що „кто протестуетъ, тому будетъ дана полная порція". Підчас самих промов заступників національностий увесь час перебивали вигуками та стуканем по столах. Петербурські ґазети теж намагали ся збештати всїх „инородцевъ", пишучи про них так, начеб се були якісь дикарі-людожери.

М. Шаповал, що був членом комісії, котра мала виробити проєкт передпарляменту, зробив доклад про роботу сеї комісії. Церетелї з самого початку став збивати комісію двацяти, щоби вона не заходжувалась коло виробленя проєкту передпарляменту, залякуючи, що коли не буде утворено зараз же коаліційного міністерства, то все загине.

Враженє М. Шаповала від всеї демократичної наради таке, що її було скликано не для того, щоби дізнатись про думку всеї демократії Росії, а щоб накинути демократії думку того гуртка проводирів, що складаєть ся з Церетелї, Керенського, Чхеідзе, Авксентієва, Дана та Ґоца. Сїй компанії байдуже, що думає революційна Росія; їй треба було тільки через демократичну нараду зміцнити свій власний авторітет. Отож Церетелї раз-у-раз і виступав, коли треба було боронити погляди сеї компанії. В той час, як з „инородцами" торгували ся за кождих 5 хвилин для їх промов, Церетелї виступав що дня, і в чергу і поза чергою, по два і по три рази кождого дня. Коли більшість наради голосованєм ясно показувала свою думку, котра не сходила ся з думкою Церетелї і компанії, то зараз виступав Церетелї і починав „розяснити". Так він переробив резолюцію наради і додав туди від себе, що передпарлямент має затверджуватись тимчасовим правительством; тимчасом усї представники груп і партий говорили тільки про те, що правительство має бути відповідальне перед передпарляментом (демократичною радою). Се перекручуванє привело до того, що большевики покинули засїдане демократичної наради — і се дало можливість провести відом і резолюції. На останку Церетелї „розяснив" відповідальність правительства перед демократичною радою в тім розуміню, що ся відповідальність має бути не фактичною, а моральною, всупереч думці всеї демократичної наради, котра розуміла сю відповідальність фактичною, дійсною.

Після Шаповала давали звідомленя **П. Христюк та М. Ткаченко.** Христюк головним чином говорив про відношене петербурських ґазет до української делеґації і взагалї до представників національностий. Всї сї ґазети, як праві так і ліві, або перекручували промови Українців, або замовчували їх, або висьмівали.

Ґутман, що був на демократичній нарадї представником еврейської соціялїстичної партії, намагав ся обороняти поводжене Церетелї та його товаришів, але все таки мусїв признати, що вони порушили вказівки демократичної наради.

По скінченю повідомлень В. Винниченко та С. Петлюра поставили кілька запитань, на котрі відповідав М. Порш. Враженя його в сих справах, про котрі було запитано, такі:

Керенському не пощастило виправдати ся щодо участи в корнїловськім замаху, не дивлячись на всї його намаганя.

Демократична нарада не дала ніяких добрих наслїдків. Демократія опинила ся коло розбитого корита. Передпарлямент не контролює власти і вона перед ним не відповідає ні фактично ні формально.

В передпарляментї є 7 членів Українців — 2 від Центральної Ради, а 5 від инших орґанізацій з України.

Михайло Слобідський.

Дитяча мрія.

(Малюнок з галицького житя).

Присьвячую моїй Матусї.

Михась був пильним учеником. До обіду ходив у школу, на останний курс сільської школи, а після обіду прибирав на почті, — за місячну плату 1 карбованець. Правда, Михасеви тільки що пійшов 10-тий рік, та служити треба було, щоб і для дому дещо заробити, бо в дома не було великих гараздів. Їх було троє: мама вдова, що заробляла кравецтвом на жите, він — Михась, нібито голова хазяйства, та ще молодший братчик.

Ось і на їх кутку випав празник. Михась згодив ся сповняти службу листоноша, перший раз обійшов з почтою село, а у вечер віддав мамі в руки свій денний заробіток — 30 копійок. Мама купила за ті гроші гречаних круп та молока і подала молошну кашу на вечерю.

На столї здіймалась у гору пара з молошної каші, а мама так тїшила ся, дивлячись на свого малого робітника!

Перед вечерею проказала мама своїм дітям таку молитву: „Дякуємо Тобі, Боже, за опіку над сиротами, та ще й за те, що даєш сиріткам заробіток".

Михась пильно дивив ся на маму і вичитав в її очах міцну волю — вивести свої діти в люди.

* * *

На почту з сусїдного села приїхав ґімназист першої кляси, Яцко.

Михась любував ся його мундурком, а з його шапки, на котрій красувало ся латинське „G" (ґімназія), таки не міг відірвати очий.

Не втерпів і почав з Яцком розмову.

— Ти в яку школу ходиш?

— У ґімназію.

— А чого там вас учать?

— Нас учать у ґімназії закона божого (релїґії), латини, польської, української та німецької мови, історії та ґеоґрафії, математики, природних наук; від 3-тої кляси починають вчити грецької мови, а в найвисших клясах ще вчать льоґіки та психольоґії; крім того, необовязково, можна вчити ся каліґрафії, співу, музики, ґімнастики, рисунків та французької мови.

Михасеви від самих назв закрутила ся голова і блиснула думка: „Як то добре знати стільки наук!"...

— А ти будеш у ґімназії? — запитав Яцко Михася.

— Ні.

— Чому ні?

— Бо я бідний.

— Се дурниця. У нас ходить у ґімназію богато бідних: учать других і заробляють собі на прожиток.

Михась примірив на собі Яцкову шапку.

Того дня Михась наробив почтареви богато шкоди: розбив склянку, розбив скло з лямпи, перекинув самовар. Робота його не брала ся, а в голові метушили ся думки: „Чи справдї бідні можуть учити ся в ґімназії? Видно, правда, коли так сказав Яцко, а він же вчений, знає про все, бо в ґімназію ходить... Ах та шапочка ґімназійна, яка вона гарна! Як би її здобути?"...

Почтар бачив, що з Михасем щось не до ладу коїть ся, і не сварив його ні за склянку, ні за самовар, а лагідненько спитав його у вечер:

— Михасю, чого ти сьогодня такий сумний?

— Бо у мене нема такої шапки як у Яцка, — по щирости висповідав ся Михась.

— Не жури ся! Може незабаром і в тебе буде така шапочка.

На другий день відбула ся на почті нарада в справі Михася. На радї були: Михасева мати, почтар і місцевий панотець. Що на тій радї врадили, того Михась не знав, бо підчас наради бігав у село з якоюсь орудкою, а розвідуватись у мами — не мав відваги.

Ні Михасеви, ні його мамі не спало ся тої ночи; переверта ли ся обоє з боку на бік.

— Михасю, ти не спиш?

— Ні.

— І я чогось не можу заснути...

Мати думала про долю своїх дітий, а Михась мріяв про ґімназійну шапочку.

. . . .

По жнивах Михась видержав іспит до 1-шої кляси ґімназії і купив собі шапочку з золотим „G".

(„Газета Гадицького Земства").

Нездорове явище.

(З вір. „Укр. Голосу").

Послїдними часами можна завважити в нас небувале доси явище — незвичайний зріст гумористичних видань. Ще недавно про гумор мало було в нас бесїди, а нинї український загал в Стейтах і Канадї має для втїхи цїлий оберемок гумористичних часописий та календарів. Маємо „Іскру", „Осу", „Сьміх", „Кадило", „Вуйка" і ще дещо.

Веселий настрій се ознака здоровля, тількиж ледви чи можна се сказати про сучасний наш гумор. Цїла біда в тім, що, беручи на загал, в усїм нашім веселім крамі дуже часто знайдете мало здорового, сьвіжого гумору, зате богато такого, що викликає в читача змучене, або обурене; богато такого, чому треба виповідати безпощадну війну.

В нас нема гумористів; та в тім ще пів біди. В нас нема людий, які, забираючись до видаваня гумористичних часописий, розумїлиб, у чім власне має бути зміст здорового гумору. Тесаме можна сказати і про гумористичних дописувателїв.

Наші гумористи не богато мабуть застановляють ся над тим, що гумор мусить мати також якусь міру, якієсь границї, мусить держати ся конче якоїсь етики і мати якісь красші цїли. Дехто певно уявляє собі, що гумористична область се такий темний кут, де нема нїякої поважнїйшої думки нї цїли, нема нїякої контролї; де все найпоганїйше вповнї дозволяєть ся — і не тільки що дозволяєть ся, але без него гумор не був би гумором. Довести все до неможливої, до найпоганїйшої форми карикатури, се має бути вершок гумору.

Тому не диво, що замісць чогось щиро веселого і дотепного бачимо часто бруд, галасливе моральне розбишацтво, безсоромні пашквілї, безглузді, безцінні і безличні напасти, простацтво і порнографію.

Не будемо на сїм місци наводити примірів, а тільки скажемо, що богато з того „гумору" не відважилаб ся передрукувати жадна негумористична часопись. Аджеж сором!

Бувають в людий, були і в нас у старім краю гумористичні часописи — гумористичні змістом, а не заголовком. Тількиж там були люди, що дивили ся на житє поважно і лише в гумористичних формах показували зміст того житя. Тут же виглядає, що за гумористичну писанину беруть ся часто люди, які самі можуть послужити за предмет гумору і до яких найперше можна би приложити остру зброю сатири.

Зміст цїлого нашого гумористичного краму можна подїлити мабуть на такі відділи:

1. Напади на попів; 2. Напади на деякі одиницї, з якими не симпатизуєть ся, або яких береть ся на посьміх тому, що другі їх так беруть; 3. Порнографія (розпуста, плюгавство); 4. Карикатура форми і мови.

Попи — се найлюбійша тема наших гумористів. Иноді не знайдеш сторони, де би не писало ся про попів. На першій, другій, пятій, осьмій — все попи і попи. Тесаме в першім числї, в десятім, в пятнайцятім, аж до нудоти. І ти не знаєш вкінци, чого сї „гумористи" хочуть — чи вони виступають проти гріхів деяких одиниць між духовенства, чи проти цїлого духовенства яко кляси, чи проти релїгійного принципу взагалї. Нема тут нїякої границї, нїякої міри; все помішано як горох з капустою.

Подібна деколи доля і тих не-попів, які (взявши на здоровий хлопський розум) не поповнили нїякого видного злочину, але які сяк чи так здобули собі крикливих противників. Проти таких наш гуморист, ідучи за модою, або маючи якісь свої рахунки, не перебирає в виборі зброї. Тут глузованя, всякі можливі прізвища; він лїзе свому противникови в кишеню, в душу, хоче заглянути туди, де йому нема нїякого дїла; підсуває всякі здогади, звязує з усякими можливими поганими випадками...

За сим іде порнографія (прим. Оповідане Паранї в „Сьміху" та ще дещо). Стягає чоловік на папір таке, якому місце хиба в темних норах, в домах проституції. І се має звати ся нібп гумором. Тимчасом се нїщо инше, як явна деморалїзація загалу, публична наука розпусти.

Послїдне — се карикатура форми і мови.

Мусимо собі пригадати, що може бути дві форми неприродности: одна сьмішна, дотепна; друга погана. І коли перша форма може репрезентувати якусь ідею, осьвітлювати деякі сторони житя, то друга форма промовляє хиба до диких, зьвірячих почувань чоловіка.

І в нашій гумористицї великою повагою тїшить ся власне ся друга форма. Малюєть ся розхрістаних, носатих, губатих, беззубих людий, всї одного пияцького типу і додаєть ся до них такий писаний зміст, який не то що не робить докору сим пянюгам і простакам, але ще робить з них предмет бездоганного дотепу.

За сим іде карикатура мови...

Руданський не уживав майже нїде мови доведеної до карикатури, не перекручував слів, не мішав чужих слів на половину з українським, не послугував ся провінціялїзмами і макаронїзмами,*) однак чи без сього в него нема гумору? Не те в нас. Читаєш дрібні анекдоти, читаєш довші статейки, та все те деколи від дошки до дошки написане одною до безміри покрученою мовою — якимось пияцько-простацьким жаргоном. І чи се має промовляти до красших почувань чоловіка? Се має родити в нїм чисте, невинно вдоволене, розбуджувати якісь ідеї?

Аджеж кождий думаючий чоловік мусить обурити ся на таке обсьмішуване і закидуване сьмітєм нашої мови. Чи звичайними словами не можна сказати дотепного, або сьмішного? Таке жертвоване мови для гумору сьвідчить власне про недотепність самих гумористів.

Здорова гумористика не повинна виходити далеко поза дотеп, жарт і сатиру. Але жарт повинен бути дійсно жартом, а не насьміхом. Кажуть, що можна з рідного батька жартувати, але не вільно сьміяти ся. Жарт, який дехто може брати за правду і уживати для насьміху, не є жартом здоровим.

Що-ж до сатири, то се одна з форм критики. Підхопляєть ся людські хиби і гріхи і показуєть ся їх в шутливій формі, щоби так навести їх на праву дорогу. Колиж хто не вдоволяєть ся загальним представленем положеня, але конче тягне нелюбі собі особи, щоби їх оплюгавлювати, то се вже пашквіль — форма, негідна думаючого чоловіка. Инша річ видавати боротьбу прим. отвертим народним ворогам, але і тут не можна задалеко відходити від дійсних гріхів сих ворогів, або предметів спору. Міра тут, як усюди, мусить бути.

В нас же деколи зовсїм противно. Не відважить ся чоловік перейти противника з буком серед дороги, так думає: „Почекай! Я доїду тобі кінця в гумористичній часописи!" І виливає цебер помий недоладним віршом, або прозою і читач має приймати се за гумор. Хтось зводить з другим свої рахунки, а я маю обовязково з сього сьміяти ся. Аджеж тут зараз видно, що таку писанину диктувала слїпа заїлість, безмежна лють, а зовсїм не талан, нї сьвяте обурене і бажане зло на добро перемінити.

На закінчене треба ще пригадати, що гумор, як і страва, повинен бути ріжнородний і всесторонний. Від попів, або Табачнюка зачинати і на тім кінчити, се зовсїм не гумор, але нудьга і мука для читача. Хиба житє так вже звузило ся, що не можна в нїм знайти якихось инших тем, якихось ріжнородних предметів?

Можна, тільки треба отворити очи і безпристрасно, без упередженя приглянути ся житю. Кожда житева область, кожда житева сторона має подостатком матеріялу для того, хто його бачить і вміє з него щось зробити. Тому кажуть, що один чоловік з нїчого зробить щось, а другий щось зводить нінащо.

*) Макаронїзм — уживане чужих слів вперемішку з рідними.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КОТСВІЛ, ПА. Уряд братства Сошествія св. Духа, від. 248, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеть ся дня 17. лютого б. р., зараз по Службі Божій, в гали Ф. Сутика при Бейкер улиці. Просить ся всїх членів, аби явили ся, бо є до полагодженя дуже важна справа, яка грозить братству процесом. Також повідомляєть ся членів, що на місце суспендованого члена і заступника секретаря, Йосифа Казюти, назначено заступником секретаря Івана Марусина. Хто би хотів вступити в члени У. Н. Союза, може зголоситись на мітінґу. Корситайте з нагоди, бо лиш тих два місяцї приймаєть ся нових членів за половину вступного. — О. Собчак, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома всїм членам братства св. Георгія, від. 239, що мітінґ відбудеть ся в недїлю, 17. лютого б. р. о годині 2-гій пополудни. На сей мітінґ запрошуєть ся всїх членів, бо є дуже важні справи до полагодженя. Котрий член не заплатить своєї вкладки до У. Н. Союза за один місяць, зістане суспендований, а відтак буде виключений з членства. На тім мітінґу будеть ся приймати нових членів до братства і до У. Н. Союза. Обовязком кождого члена є привести з собою по одному новому членови. — Н. Волос, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома членам товариства ім. Івана Франка, від. 83, що мітінґ відбудеть ся в недїлю, 17. лютого б. р., в домі Укр. Ам. Горожан під ч. 822 Норт Френклін стр., точно о год. 2.30 пополудни. Просить ся членів, аби зійшли ся всї як один, бо є важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до тов-а без вступного, а до У. Н. Союза за половину вступного, т. є. за $1.00. Хто би схотів стати членом згаданого тов-а, зволить прийти на мітінґ. — Р. Караїм, голова; І. Витязь, писар; О. Бабяк, скарбник.

ФІНІКСВІЛ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 321, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеть ся 17. лютого б. р. о 2-гій годинї пополудни в польській гали при Дайтон улици. Просить ся всїх членів на сей мітінґ появити. Довжники мають свої залеглости вирівнати, бо в противнім случаю будуть суспендовані. Будеть ся приймати нових членів до братства і до У. Н. Союза за половину вступного. — І. Гозняш, секр.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Просьба до джерзисітських Українців.

Шкільна Рада міста Джерзи Сіти просить нас оповістити, що сеї пятниці (15. с. м.), о 8-мій годинї вечер відбудеть ся торжествене отворене нової публичної школи, положеної на розї улиць Вашінґтон і Сусекс (коло „Свободи"). На се торжество місцева Шкільна Рада запрошує всіх джерзисітських Українців, особливо тих, котрі мешкають в сусїдстві згаданої нової школи. На програмі між иншими цікавими річами є також промова представника місцевої української громади і спів Українського Хору (в народних українських строях). Сподїваємо ся, що наша громада буде на тім міськім торжестві відповідно заступлена — що Українців там не забракне. Родичі можуть брати зі собою старші діти, для котрих се торжество буде певно принадне і цікаве. Не зашкодить також оглянути в середині сей новий шкільний будинок, бо в нїм є всякі найновійші уладженя, вимоги і удовідненя (між иншим є там великий купальняний басейн для дїтий). Се безперечно найкрасша школа в Джерзи Сіти.

Виливи рік в Огайо і Пенсильванії.

Ріка Сіото в Огайо починає виливати з берегів; вода прибуває що години на одну стопу. В околици Колюмбуса назбирали ся великі гори леду. Інжинїри стараються ся розсадити їх динамітом. В деяких місцях вода доходить 65 стіп глибини. — Також в Пенсильванії ріка Мононґагеля грозить виливами. В околици Бравнсвіля інжинїри висаджують динамітом леди, які грозять знищенем всїх будинків, які лежать над рікою.

„Крикливі жидки"...

С. Стрежев, який, як сам признаєть ся, є Жидом з Росії, помістив у нюйорськім „Ґлоб-і" лист, в якім говорить про большевицький „россійскій общеколоніальный зъѣздъ", який відбув ся у Ню Йорку з початком лютого 1918 року. Стрежев каже, що сей „россійскій зъѣздъ" був нічим иншим, лише жидівською шопкою. На російськім зїзді не було ніодного Москаля, ніодного Українця, лише самі Жиди. Жиди говорили в імени Москалів, Жиди говорили в імени Українців, Жиди говорили в імени всїх инших народів давної Росії; Жиди протестували проти „ворогів" большевиків, Жиди зложили привіт большевикам в імени імігрантів всїх російських народів... Всьо робили Жиди, але не в імени Жидів. — Стрежев обзнакомлює нас з отсим фактом: Якесь індивідуум, котре має дуже слабу московську вимову, предложило на тім зїзді леґітимацію. Се індивідуум є жидівської віри, отже є Жидом. Коли його спитали, кого він репрезентує, він відповів, що репрезентує орґанізацію Українців у Зл. Державах... „О, тіни Шевченка, шляхотного поета українського, чи се вже аж до сього дійшло? — питає Стрежев. Чи се вже аж до того дійшло, що українську орґанізацію має репрезентувати харкавий жидок"... — Від себе ми можемо сказати, що в тім зїзді ніяка українська орґанізація не брала участи.

На сході зима — на заході літо.

(Спеціяльно для „Свободи").

Я читав у „Свободі", що в сїм році на сході є страшна зима, а у Портленд, Ореґон, ми маємо в сїм році цілковите літо. Перший мороз загостив до нас 31. січня 1918 року, а 1. лютого впав сніг на шість цалів; 2. лютого упав дощ, а 3. лютого загріло тепле сонце, сніг стопив ся, настала погода і тепло, як на весні. Вже девять років тут жию, а ще такої теплої зими, як сього року, тут не було. — Г. Пелех.

В 64-тім році житя породила дитину.

Йосиф Арбани, Сирієць, склепар у Ню Йорку, заявив військовій комісії, що він не може пійти до війска, бо мусить дати удержане свому 100-літному батькови і 85-літній мамі. Однак військова комісія на се не зважала і влучила його до І. кляси. —Підчас сеї процедури в бюрі військові комісії викрито цікаву новину. Йосиф Арбани сказав, що він має ще двох братів і три сестри; наймолодша сестра числить тепер 21 літ житя. Се показало ся всім трохи дивним, бо виходило, що батько мав 79, а мама 64 роки тоді, коли народила ся остання дитина. Коли-ж один з комісії поспитав батька і маму Йосифа, чи се правда, вони відповіли, що так. „Чоловік — говорила старенька мама Йосифа Арбани — числив 79 літ, а я 64 роки тоді, як нам народила ся остання дочка"...

44-літна жінка є материю 18 дітий.

Фармер Педер Андерсон у Фішер, Минн., є батьком, а його 44-літна жінка є материю 18 дітий. Двоє дітий померло, а 16 жиє. Найстарша дитина, син, числить 21 літ житя, а наймолодша дитина, дочка, щойно місяць тому народила ся. Педер Андерсон має 237 акрів землї, яку обробляє сам з родиною, не наймаючи нікого.

Йосиф Трінер помер.

В Ст. Петерсбурґу, Фльорида, умер 2. лютого б. р. Йосиф Трінер, Чех, який був президентом спілки „Джозеф Трінер" в Шікаґо, Ілл. Родив ся в Качерові, в Чехії, 19. марта 1861 року. До Злучених Держав прибув у 1879 р. Десять літ пізнійше він почав виробляти Трінера елїксір гіркого вина. — Покійний Йосиф Трінер був горячим чеським патріотом. Належав до пятьох чеських товариств, а також до многих американських орґанїзацій. Помер у 57 році житя на звапнене жил.

Цигани в Америцї вибирають свого короля.

В Злучених Державах є під сю пору около 15.000 Циганів. Жиють вони порозкидані по всїх закутках держави, але найбільше їх є в західних, північних, центральних і східних стейтах; в полудневих стейтах є їх дуже мало, або таки нема. Жиють вони, як і всюди, подорожуючи з міста до міста і з села до села. Многі з них осїли на стало в одній місцевости і занимають ся рільництвом; кажуть, що деякі з них є добрими фармерами. — Цигани в Злучених Державах є імігрантами, але від всїх прочих імігрантів вони ріжнять ся сим, що у них нема ніяких політичних, просьвітних та економічних орґанізацій; натомісць є в них свого рода „державна" орґанізація, на чолї котрої стоїть „король". Се може видавати ся комусь дуже дивним, а дехто може й скаже, що се неправдиве, але факт є фактом, що Цигани в Злучених Державах мають свого „короля", якому всї Цигани дуже ревно служать, молять ся за нього і до нього, і платять йому свого рода якусь данину, щоби міг удержати ся. Осїдком циганського короля є місцевість Окленд в Каліфорнії. Тепер власне відбуваєть ся вибір такого короля; в падолисті 1917 року помер у старім віці „король" Александер Адамс і Цигани остали ся без короля. Тепер до корони зголосили свої претенсії три особи: Майк Адамс (син короля Александра), Джан Адамс (внук короля Александра) і Джан Душен, один з визначнійших Циганів. Сей останний має за собою більшість Циганів і тому Майк Адамс, син попереднього короля, віднїс ся навіть до президента Вілсона, щоби він вставив ся за ним і допоміг йому стати королем. (Так доносить шікаґовський „Сатурдей Блейд"). — Цигани, се вандрівничий нарід. Анґлійцї називають їх Джіпсі, Французи називають їх Богеміен, Німці — Цігайнер, Італійцї — Чінґарі; знова самі Цигани звуть себе Роммани (від слова „ром"=чоловік). Є їх около 500.000 душ. З того в Туреччині 120.000 на Угорщині 140.000, у Франції 60.000, в Еспанії 40.000. 30.000 є в Німеччині й Італії разом, а 28.000 в Анґлії і Америцї. Дослідники кажуть, що Цигани вивандрували з Індії, тому, що їх розговір є подібний до деяких індійських дїалектів. Сталого місця вони ніде не мають; все вандрують. Деякі занимають ся рубанем дров, але більшість занимаєть ся обманою; вони їздять по селах і ворожать людям їх будучність... Але є між Циганами люди працьовиті і талановиті. Богато, їх приміром в Америці працює в копальнях угля; богато Циганів є добрими музикантами. Одної релїґії вони не мають; в Туреччині визнають магомеданізм, в католицьких державах — католицизм, в протестантських — протестантизм, а в православних — православе. Релїґія в них не відграє ніякої визначнійшої ролї, — хиба в здобуваню гроший. Є богато случаїв, що Циган буде кільканайцять разів хрестити дитину, щоби в той спосіб мати богато „кумів" і добре навантожити поживою свій віз. — Шлюбна церемонїя у них відбуваєть ся дуже просто, а розвід ще простїйше: коли муж зненавидить свою жінку, тодї він каже їй іти від нього геть і вся процедура покінчена. — Дїти ростуть без ніякого вихованя; уміють лише красти і ошукувати других. В Німеччині й Італії Цигани появили ся з початком XV. століття, а в Анґлії з початком XVI. століття.

1.000 арештовань одної неділї.

Минувшої неділї поліція у Шікаґо, Ілл., заарештувала 1.000 осіб, чи то за бійку, чи за пиянство, чи за якісь инші провини.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Присяга Вільного Козацтва.

Вільне Козацтво почало орґанізувати ся на Україні на взір народної міліції. Завданем вільного козацтва є доглядати порядку в державі, не допускати до расових погромів і берегти господарства і маєтки перед злодіями. Сю орґанізацію в самім початку її повстаня апробував Володимир Винниченко, тодішний премієр і міністер внутрішних справ. — В ч. 44. псковського „Українського Голосу" (з 14. падолиста 1917) читаємо взорець присяги кождого, який вступає в ряди вільного козацтва. Ся присяга, яку складає простий козак, звучить:

„Заявляю і сьвідчу перед Богом, перед Пречистою Січи Запорожської, перед Вітчиною Україною і перед усім чесним Товариством; кляну ся на високі могили славних лицарів козацьких сьвято, радо, непохитно і безумовно виконувати всі накази Української Центральної Ради, а у військових справах Генерального Військового Комітету, своїх старшин усіх становищ, відсуваючи далеко свої особисті справи перед справою народною; поводитись чесно, як козакови пристало, захищати своїх товаришів у кождій пригоді; обороняти, заховати і примножити для себе і дітий та внуків наших зброєю здобуту і кровю стільки разів осьвячену свободу нашу і на славу і честь Товариству та неньки України. Так мені, Боже, і Ти, св. Покрово Запорожців, допоможи!"

Знова присяга старшини вільного козацтва звучить:

„Я,......, отаман куріня (полку, коша) вільних козаків, заявляю і сьвідчу перед Богом, перед Пречистою Січи Запорожської, перед Вітчиною Україною і перед усім славним Товариством, кляну ся на високі могили славних лицарів козацьких та їх старшини гетьманів, що знали й хотіли боронити народні права і волю оружною рукою, виконувати всі накази Української Центральної Ради, а у військових справах Генерального Військового Комітету, і шанувати звичаї й обичаї славного Товариства; відсуваючи далеко всякі особисті справи перед справою народною, захищати славне Товариство і кождого товариша з осібна у всякій пригоді. Ідучи слідами славних гетьманів України, провадити Товариство до невмирущої слави і з ним разом обороняти, заховати і примножити для нього дітий та внуків зброєю здобуту і кровю стільки разів осьвячену свободу нашу на славу і честь Товариству та неньки України. Так мені, Боже, і Ти, св. Покрово Запорожців, допоможи!"

Ґенеральна Рада Вільного Козацтва з Наказним Отаманом на чолї.

Перший всеукраїнський зїзд вільного козацтва відбув ся в Чигирині (на Київщині) і, обговоривши справу поширеня і внутрішного устрою козаччини на Україні, постановив: 1) — Закладаючи по стародавному звичаю предків запорожців перші підвалини зорґанізованої оружної сили української демократії, поставити собі найпершим завданем, аби вільне козацтво стало військом народу і щоби єдиною метою його істнованя була охорона інтересів і прав народу, а не пануючих кляс, до якої би нації сї кляси не належали; 2) — Утворити Ґенеральну Козацьку Раду з Наказним Отаманом на чолї: Ґенеральна Рада має в найблизшім часї скликати губерніяльні зїзди, щоби вибрати кошових отаманів зі старшиною, що надасть орґанізованість і силу козацькому рухови; 3) — З огляду на те, що Ґенеральна Рада робити-ме велике державне діло по охороні здобутків революції та прав народу, а також бере на себе захист краю від руїни в часї демобілізації, зїзд домагаєть ся, щоби на утримане Ґенеральної Ради та усеї старшини призначити фонди з державної каси. — Ґенеральна Рада вільного козацтва стало перебуває в Білій Церкві на Київщині.

Постанова про поліційних урядників.

„Газета Гадяцького Земства" доносить, що міністерство справедливости на Україні постановило: 1) всіх членів поліції, які сповняли свої повинности за часів царя Николая Романова, князя Юрія Львова і за часів Керенського, звільнити від урядованя без права на одержуванє якоїнебудь пенсії; 2) всіх членів тайної поліції звільнити від урядованя без права на одержуванє якоїнебудь пенсії; 3) всі ті, які колись служили при поліції і досі побирали пенсію, є з початком падолиста 1917 року позбавлені тої пенсії; 4) всі закони про пенсії, ухвалені по дни 15. марта, є уневажнені. — Се розпорядженє видано з кінцем жовтня 1917 р.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Упадок православної місії в Японії.

Ернест Клемент, кореспондент нюйорського „Ґлоб-у", доносить з Токіо, що православна місія в Японії хилить ся до упадку. Брак фондів з державної каси є єдиною причиною упадку. За пановання царя в Росії місія побирала річно тисячі з російської державної каси. Тепер декретом большевицького правительства церкву відділено від держави, а рівночасно здержано церкві всякі державні запомоги.

Смерть бувшого султана Туреччини.

З Цареграду через Відень доносять телеграфічно, що Абд-уль-Гамід, бувший султан Туреччини, помер. Абд-уль-Гамід родив ся в 1848 році; через 33 роки був султаном Туреччини, яка розтягала ся на території Европи, Азії й Африки. Підчас революції в 1909 році його скинено з престола і посаджено в тюрму в Солуни, в Македонії. Престол по нїм переняв його брат Магомед V., який ще й доси є султаном Туреччини. — Про Абд-уль-Гаміда оповідають, що був він страшно реакційним чоловіком, хоч знова з другої сторони дбав про добро держави та про осьвіту дітий. Був однак противником всяких реформ, яких ініціятором був хто инший, а не він сам. Ся власне його упертість повалила його з турецького престола. Молодотурецька партія зажадала реформ, на які Абд-уль-Гамід під сильним напором згодив ся, але обітниці не дотримав. Се спричинило революцію, яка позбавила його престола. Прожив несповна 70 літ.

Величина і населенє Бесарабії.

Деякі телеграми доносять, що Бесарабія, яка була оголосила свою незавсимість від Росії, буде тепер розділена між Україну і Румунію. Румунія має взяти собі полудне-західний клин, а Україна всю прочу часть. — Бесарабія лежить між ріками: Прут, Днїстер, Дунай і Чорним морем. В 1474 році вона належала до Туреччини, а від 1812 року до Росії. Величина сеї території виносить 46.000 квадратових кільометрів, а населенє 2,440.000 душ, з чого 460.000 (20%) є Українців, а прочі се Румуни, Жиди, Татари, Болгари, Греки і т. п. Первісними мешканцями Бесарабії були Кімерійці, по яких прийшли Скити, пізнійше Ґоти, Гуни, Авари, Болгари, по яких знова прийшли Румуни.

Ощадність в Норвеґії.

Нікто не заперечить, що Норвеґія належить до тих країв, де населенє розуміє значінє ощадности. Щойно опублікована статистика за 1916 рік викаує, що в тім році в Норвеґії було 537 банків ощадности, з того 10 заложено протягом того року. Загальне число депозиторів виносило 1,334.485, майже половина дорослого населеня. Вони заощадили 285.228.000 долярів.

Гармата з леду.

Тому 175 літ один інжинїрський робітник в Петрограді виробив був шість гармат з леду, набив їх 6-цалевими кулями, з яких в кождій було по 2.000 зерен правдивого стрільного пороху, і тоді вистрілив із всїх нараз. Лід був так сильний, що аж за пятим разом кожда гармата розлетїла ся.